

Šiame numeryje:

Mūsų simfoninės muzikos įrekordavimo reikalu.
Vytautas A. Jonynas apie Tomo Venclovos poezijos vertimų antologiją.
Iš naujosios graikų poezijos: Konstantino Kavafio eilėraščiai.
Vietos lituanistikai įieškant: galimybės Ohio valstybiniam universitetui.
Šv. Jono apreiškimas ir mes: pokalbis su kun. Vyt. Bagdanavičium.
Nauja pajėga mūsų pianistų tarpe.
Los Angeles dienraštis giria Jurašo spektaklį.
Naujai JAV LB Kultūros tarybai veiklą pradedant.
Kiek išleidome knygų 1979 metais.

Kertinė Paraštė

Reprezentuokimės iki simfoninių viršūnių

Mūsų simfoninės muzikos įrekordavimo reikalu

Iš senesnių dar utopinėm atrodžiusių svajonių apie mūsų kultūrinę reprezentaciją šiame krašte jau šis tas gražiai realizuojasi. Antai, mūsųose dar tebeliepsnoja džiaugsminga egzaltacija pasakutine literatūrine šviežiena — mūsų išvyskųjų rašytojų antologija anglų kalba.

O kaipgi yra su mūsų muzikine reprezentacija? Argi muzika nėra betarpiškai natūraliausias ir paveikiausias ryšininkas mūsų dvasinio veido reljefui užčiuoti? Tad ar viskas mūsų padaryta lietuviškos muzikos pasiuntinyse įprasminėti?

Beje, mes labiausiai čia nusi-dedam, neišnaudodami tų gali-mybių, kurias mums potencialiai galėtų suteikti amerikiečių radi-jas. Radijas šiais laikais jau yra viena iš pastoviausių bei efekty-viausių muzikinės populiarizaci-jos institucijų. Kiekviename šio krašto didmiestyje yra bent dve-jetas FM radijo stočių, aptarnaujančių klasikinę muzi-kos auditorijos poreikius ir sklei-džiančių jos populiarizaciją. Kai kurios jų tokia muziką transliuo-ja po keliolika valandų paroje, o viena kita — net ir dieną naktį be perstojo. Dėl to visai natūra-lu, kad tokiom stotim visada la-bai aktualios vis naujos progra-mos, atseit, plokščiųjų praturti-nimo klausimas. Jiem lietuvių kompozitorių simfoninė muzika yra, sakykime, savotiška egzoti-ka, tad, turint padoresnių įrašy-mų, jiem tokių plokščiųjų būty-ne taip jau sunku įpiršti. Kad tai galima įgyvendinti, rodo mūsų patirtis su pirmąsiais Bostono WGBH FM radijo stotim, kuri, sakysim, pernai vasario 16 dieną užpildė visų savo rytinę (net 5

valandų) Morning Pro Musica programą beveik ištisai anapus išleistomis lietuviškos simfoni-nės muzikos plokštelėmis. Šis ir, kiek žinau, kiti analogiški pa-vyzdžiai įtikina, jog tokios rūšies plokštelės turėtų didelę paklau-są ir ypačiai praverstų neretomis mūsų tautinių švenčių ar žymes-nųjų kultūrinių įvykių progomis.

Žinoma, vienur kitur sutiktu-me ir mum indiferentiškų stočių, kur gal reiktų sumobilizuoti vi-sus savo įžvalgumo bei atkaklu-mo resursus, zonduojant ar iš-laikant mum palankius kontak-tus. Bet ar toks grandiozinis už-mojis nebūtų vertas ir didelio mū-sų rūpestio ir neeilinio pasisven-timo, kuris nepaskutinėje vietoj taip pat suponuoja ir akivaizdų tokių stočių finansinį rėmimą?

Tvirtiau savo plokštelėmis įsi-tvirtinę nors ir vienoj kitoj tokių didmiestėjų radijo programoj ir tuo būdu oro bangomis pakartotinai kontaktuodami jų klausytojų ma-ses, mes pasiektume nepalygina-mai didesnių rezultatų savo mu-zikinės reprezentacijos reikalui, negu kaip ilg šiol retais spo-radiniais simfoniniais koncertais salėse, taipgi labai brangiai kaš-tuojančiais, bet poros valandų trukmėje teklausomais tik rela-tyviai mažos vienkartinės audi-torijos.

Tad tenelieka tai balsu, šau-kiančiu tyruose! Mūsų kultūrinė-jė dienotvarkėje jau seniai mus spingina vienas degantis punk-tas: galų gale vieną kartą mum reikia visu rimtumu išspręsti ir mūsų muzikinės reprezentacijos aktualiąją problemą! Instrumentinėje muzikoje mum anaipol dar neužtenka tos vienos, ką tik

ŽIEDLAPIAI IŠ POEZIJOS SODŲ

VYTAUTAS A. JONYNAS

BALSAS iš pasaulinės poezijos. Su-darė ir išvertė Tomas Venclova. Iš-leido "Ateitis" 1979 m. Literatūros serija Nr. 18. Aplanas ir viršelis — Vytauto O. Virkau. Spaudė "Drau-go" spaustuė Chicagoje. Knyga 200 psl., kaina — 6 dol., gaunama ir "Drauge".

Šio speiguoto vasario pradžioj išsivijos kultūrinio gyvenimo skliautą perskrodė keistas šviesu-lys. Pasirodė Tomo Venclovos sudarytoji vertimų rinktinė, pa-vadinata "Balsais", prigludžiant dar ir antrinę antraštę "Iš pa-saulinės poezijos".

Bus žmonių, kurie to šviesaus reiškimo nepastebės, ar nepa-laikys jo vertu dėmesio. Ir tai ne-nuostabu. Visais laikais ir visur vertėjo darbas niekad nėra pel-nęs tinkamos pagarbos. Valėry Larbaud žodžiais, į vertėją žvel-giama maždaug kaip į ubagė-lį šventoriuje. Ar ne keista, o daug yra šnekama apie milži-nišką įtaką, kurią turėjo "Ver-terio kančios", ir apie tai, kaip Walter Scott'o romanai pakei-tė Europos istorijos sampratą. Kas šiandien žino, klausia George Steiner, kas vertė Goethe ir Walter Scott'ą, kas buvo iš tikrų pirmaisiais jų įtaką sklei-dėjais. Analizuodami romano santykį su visuomene, literatū-ros istorikai aprašo sukrečiantį poveikį, kurį Europoj padarė Fe-nimore Cooper'o ir Dickens'o romanai. Nė žodelio neuži-menama tačiau apie vertėją Au-

guste-Jean-Baptiste Defaucom-prė. Žodžiu, niekas nemėgsta už-siminti, kad vertimai prailgina meninio kūrinio gyvasties am-žių ir praplečia jo valdas geo-grafinėj, istorinėj ir kultūrinėj plotmėj.

Veikia priešinai, įvairūs li-teratūros mėgėjai snobai niekad nepraleidžia progos pacituoti italų priežodžio "Traduttore — traditore", ir puikuodamies savo svetimų kalbų žinojimu, skuba aimanuoti, kad "tai ne origina-las", aiškinti, kad grožinės kūry-bos vertimas visad lieka vien "išvirkščia gobeleno puse", ar "konservuota braške". Tikriaus-iai ir Venclovos didelis darbas susilauks panašių priekaištų. Apmadžiau būtų, jei jis praei-tų nepastebėtas, negirdomas, nes šis leidinys įdomus daugelio at-žvilgiu.

Neužginčytina, kad jo pasi-ro-dymas nelauktas ir beprasmiš, kaip kad būna beprasmiu perkū-nijos griauėjimas pūgos siau-tulyje. Nepranašaujas jokių per-mainų, jokių pavasarių. Lū-kesčiai lūkesčiai, bet vargu ar žiorykščiam jaunimui jis turės koki poveikį. Kažin ar vyres-niesiems. Pernelyg tokio pobū-džio leidinys įdomus daugelio at-sižokęs nuo kasdieninių mūsų rūpesčių. Kas šiandien sielojas dėl poezijos, ir dar kokių graiku, rusų ar lenkų. Lyrikos vertimų sumirguliuoja tiek ir tiek periodi-kos puslapiuose, gūstels pečiai-si, nesuprassdami kuo jau Ven-

Pranas Domaitis (1880—1948). Gėlių puokštė (aliejus). Iš Lietuvos dailės instituto parodos M. K. Čurilionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Paroda dar aidara ir šį savaitgalį.

clovos vertimai čia įstabesni.

Tenka pripažinti, kad leidinio leidėjai ne kažin kiek stengėsi tą vandenskyros liniją pabrėžti. Kukli vertėjo pratarmė beveik užgauli savo lakoniškumu. Joje Venclova prisipažįsta darbavęsi vertimų srityje bene penkiolika metų. Čia pat užsigeria esąs po-etu. Toliau sakosi sudėjęs knyge-lėn pabirusius įvairiuose leidi-niuose tekstus, niekuo neuži-mindamas apie jų taisymsus, vė-lesnes versijas, sutiktas proble-mas. Pagaliau prisipažįsta, jog verčiamų autorių pasirinkimą nulėmęs asmeninis pomėgis, ar-timumas poeto dvasios pasauliui. Užtat ir rinktinę laikas ne kuo kitu, ne kokių pasaulinės poezi-jos skerspjuviu, bet "asmenine antologija".

Kuklumas, kas to nežino, dide-lė dorybė, bet tiems, kuriuos su-jaudino "Balsų" brandumas, nebūtina pritarti autoriui. Nie-kam nepamaptis, kad dauguma talpinamų tekstų yra buvę spausdinti periodikoje; stambia dalim "Poezijos pavasariuose". Dabar jie surinkti krūvon, suri-kiuoti naujaip. Pagal kraštus. Bet jei toji rikiuotė ir dėsninga, ji ne ką skaitytojui sako apie Venclovos raidą. Visų pirma kažkodėl pagailėta pažymėti ver-timų datas, o toji chronologija vis tiek svarbi. Antra, iš vertėjo pastabų, priglaustų prie tekstų "Poezijos pavasariuose" (ir ku-rios neatrodė mums nebylėm), liko vien graužikai. Sakysim, Cipriano Norvido eilės 1970 me-tų "Poezijos pavasary" palydi-mos tokio prierašo:

...Užmirštas poetas šiandien pergyvena tikrą triumfą; žymi lenkų poezijos dalis plėtojasi "Norvido ženkle", o kritikai sta-to ji šalia Adomo Mickevičiaus.

Dinamiškos, talpios minties ku-pinos Norvido eilės susisaukia su mūsų laikų meniniu mąs-tymu.

Lietuvoje Norvidas visai neži-nomas, nors jis turėtų būti lie-tuviams toks pat artimas, kaip ir Mickevičius; jo pavardė lietuviš-ka, o tėvas buvo žemaitių ba-joras. Lietuva minima ir Norvi-do kūryboje.

Spausdiname keturis Norvi-do eilėraščius. Kaip ir beveik vi-si jo kūrinių, jie reikalauja ko-mentaru. Generolas Juzefas Be-mas (1794 — 1850) — 1831 m. sukilimo dalyvis, vėliau vienas iš 1848 m. sukilimo vadovų Ven-grijoje. Džonas Brownas (1800 — 1859) — amerikiečių nacio-nalinis herojus, kovojąs prieš vergiją, nuteistas ir pakartas Čar-lstone (Norvido eilėraščių para-šytas dar neįvykdžius nuospren-džio). Žodžiai: "I Babiloną Je-ruzalėn" (eil. "Baigęs plovimą") reiškia "dabarčiai, bet iš esmės ateičiai".

Arba 1968 metų "Poezijos pavasary" aptinkam tokius pa-aikšnimus: "Dilanas Tomas mažai tėra verstas į kitas kalbas, nes vertė-jams sudaro didelių sunkumų. Tų sunkumų neišvengė, žino-ma, ir šių eilučių autorius; no-rėdamas nors apytikriai atkurti specifiską Dilano Tomo eiliavi-mo būdą, jis buvo priverstas kai kur suprastinti, ar tiesiog pakei-ti prasminius akcentus, o besirū-pindamas prasme, daug prarādo eiliavime. Pasiteisint būtų galima nebent tuo, kad tobulas balansas čia iš viso neįmanomas".

Pristatydamas Baudelaire'o "Gulbę" ir "Kelioną", 1971 m. "Poezijos pavasary", Venclova primena skaitytojui, kad: "Lietuvoje Bodleras pažįsta-

mas gana seniai. Apie jį buvo skaitomas Vlodo Dubo kursas Kauno universitete; Bodleras da-rė įtaką vienam kitam lietuvių poetui — Leonui Skabeikai, Vy-tautui Mačerniui...".

Toliau jis nepagali paaiškini-mų: "Spausdiname dviejų žino-mų Bodlero eilėraščių verti-mus. "Gulbės" mitologinės užuo-minos ne visai suprantamos be komentaru. Andromachė, tro-jėnų didvyrio Hektoro našlė, paėmė į nelaisvę Achilo sūnus Piras (Neoptolemas), kuris ją su-tukė su Hektoro broliu Helenu. Apsigynę Epire, Helenas ir An-dromachė įrengė ten Trojos ko-piją, idant galėtų apraudoti tė-viškęs likimą; mažas upelis buvo pavadintas Simoentu, kaip upė, skalaujanti Trojos sienas... Karu-selė — aikštė Paryžiuje".

Visi tie paaiškinimai, autorių apibūdinimai, užuominos apie poveikius į lietuvių lyriką, kaž-kodėl nebepakartojami rinktinėj, tarsi jie nebūtų reikalingi dangų remiančiai savo išsimok-slinimu ir apšvieta išsivijai. Zi-nelės apie poetus nepaprastai kondensuotos. Užtat labai kruopš-čiai išvardinami poetų rinkiniai — dalykai, kurie be vargo randa-mi biografiniuose žodynuose.

Nežinau ar Venclova yra klaus-sis kokių patarčių, bet eiliniam skaitytojui patirti, kad poetas X "priklausė turpistų grupei, ska-tinusiai antiestetizmą ir turėju-siai opozicinių tendencijų", ka-žin ko neduoda. Tuo tarpu lei-diniu jis įvedamas į nematytus poezijos rūmus, kurių salės gal-būt jam atrakinamos pirmą kar-tą — vienos baugios, kitos vai-kiškiai linksmos, išdabintos išgr-žinimais, kurių aikis neaprepi... Paslaugaus vadovo palyda tikrai jam nebūtų kliuviniu.

O "Balsai" yra tokiais rūmais. Savo įvairumu, apimtimi, blaškymusi visais azimutais, duokle šio šimtmečio poezijai, jinau prašoka viska, ką esam iki šiol turėję vertimų iš pasaulinės ly-rikos srityje. Tai sakydami, ne-norim paneigti kitų lietuvių vertėjų darbo, atlikto Nepriklausomybės laikmetyje ar išsivijoj. Bet jie buvo laisvi. Jiems neteko sielotis, ar jų darbas išvys spau-dos šviesą. Stebint Tomo Venc-lovos brydę "Poezijos pavasa-riuos", junti, kad jo būta ne-klaudžios. Kaip žinom, šio met-raščio skiltyse nemažai yra ver-timų. Kartais pusiau—užsaky-minių, kai grupė poetų pliekia pluoštą lyrikos iš draugiškų respublikų, ar staiga pajunta beribi prierašumų anti-fašisti-niams poetams. Tik vieną vienin-telį kartą aptinkam Venclovos pavarde tokioj eskadrilėj. Šiaip jo įnašas visad iškrisdavo savo to-nacija iš metraščio visumos. "Balsų" sąranga neleidžia pa-justi tų "nepataikymų į koją", kai staiga "Poezijos pavasario" skiltyse išvysdavom ištraukia-mus iš užmaršties Milašius ar Norvidus, bet tie dalykai buvo. Užtat nevisai mielas mums dai-morėlio, "asmeninės antologi-jos" terminus, kurį taiko Venclo-va savo knygai. "Balsai" nėra, Dieve gink, pripuolamų tekstų kratiniu, tekstų, turinčių auto-riui sentimentalią vertę. Juose prabyla užgažuoto poeto dva-sia.

Du dalykai kelia nuostabą skaitytojui, atsiskleidus rinkini. (Nukeltas į 2 psl.)

Tomas Venclova

Nuotrauka Vytauto Mašelio

(Nukelta į 2 psl.)

(Atkelta iš 2 psl.).

gias žodžiu "Lofoten". Venclo-
vai šį struktūrą šventa. Vaiči-
laitis tos sankabos nepaiso. Kas
teisus?

Asmeniškai man Vaičiulaičio
vertimas (lygiai kaip ir kitų
tekstų, kurie yra abiejose kny-
gose, atseit "Balsuose" ir "Septy-
niose vienatvėse") yra artimes-
nis, bet ar galima tokius daiktus
lyginti tarpusavyje? (Kažkuriuo-
se poezijos vertėjų suvažiavimo
popieriuose teko matyti 16 ver-
sijų išversto į prancūzų kalbą
Milhaly Vörösmarty eilėraščių,
pavadinto "Senas čigonas"). Ne-
kalbam apie tai, jog dvasinio
sąlygojimo glaudumas tvirtėja, ver-
čiant vieną autorių, kad leng-
viau įsisavintų jo poetinį žodyną,
tuos daiktus stebint, išnėra švie-
sion ir sunkiau aptariamai, bet ne-
mažiau realūs, gyvenimiški, laik-
mečio žodyno dalykai. Kaip be-
būtų, gal netaip svarbus yra Mi-
chailiaus eilėraščių būdas, kaip jo
siekiamybė išreikšti paskutinę ei-
lute savo melancholijos ir nevilties
būseną. Yra vienikmė slinkti-
tis, kulminuojanti tame paskuti-
niam taške. Abu vertėjai savo
laikmečio žodynu perteikia ny-
kius tonus, kuriais perpintas Mi-
chailiaus eilėraščių. Abu vertė-
jai paskutinį dviejų panašiai:

Ak tie negyvėliai iš Lofotenu
jie gyvesni, ne kaip manoji
siela
(Venclova)

Ak tie numirėliai, net iš
Lofotenu, —
Numirėliai vis gyvesni ne kaip
ašai
(Vaičiulaitis)

Ir kas gali žinoti, ar ne dėl to
vieno žodėlyčio "ašai" man Vai-
čiulaičio vertimas skamba arti-
niau, nes tuoj pat atsiskleidžia
išsėta Nepriklausomybės laikotar-
pio poetų karta, pradedant Kos-
su.

Žodžiu, grožio konkursas šioj
sąlygojime sunkiai įmanomas. Jau
vien todėl, kad net ir literatūros
teoriniais klausimais šiuo at-
veju neturim. Galima, sakysim,
prisikabinti minčių apie poezi-
jos neišverčiamumą aplamai, ar
sunkumus, verčiant į anglų ar
prancūzų kalbą, kitataučių rašti-
jų. Bet, jei neklystu, mažai kas
yra rašęs apie problemas, su ku-
riomis susiduria lietuvių vertėjas.
Manding Venclovos patirtis šioj
srityje duotų medžiagos serijai
straipsnių, jei ne studijai.

Kaip minėjome tų dalykų
"Balsuose" pasisąlykština. O gaila,
nes skaitytojai kyla apčiai ne-
aiškumų. Sakysim, esama teks-
to variantų. Baudelaire "Keli-
nė" yra pabrėžtas kontrastas:

Ah, que le monde est grand

à la carté des lampes,
Aux yeux du souvenir que le
monde est petit.

Venclova verčia šį dvieli:
Kokla ji didelė vaikystėj,
žibant lempai,
O pabaigoj — kokla mažą ir
įprastą.

Sakysim, antitezė yra, bet kaž-
kodėl tas pabrėžimas "atminimų
šviesoj" dingęs. Nelaukčiausia
tačiau, kad 1971 "Poezijos pava-
saryje" Venclova laikėsi artiau
originalo:

Ir žemė didelė, sužibus stalo
lempai,
O atminties šviesoj — mažai ir
įprastą.

"Kelinė" tekstas nepaprastai
sunkus. Pilna povandeninių uo-
lų, kaip pvz. "La Circe tyrant-
nique aux dangereux parfums".
Venclova mini "narkozės prara-
jas", bet "pragaistinių moters
kvapų tironija" kažkas daugiau
už klinikinę narkozę. Visa tai ne-
sumenkina vertimo, nes pesimis-
tinis Baudelaire rūstumas jame
skamba itin pakiliai ir pagauan-
čiai. Vis vien sunku sutikti kad:

Pour l'enfant, amoureux des
cartes et d'estampes...
Venclova naudoja žodį "kū-
dikis".

Vilioja kūdikį žemėlapiu,
estampai...

Baudelaire'o tekstas aiškiai kal-
ba apie mokinuką, vaikišką, ber-
niuką, o ne apie kokį dar nevi-
sai atakusį "baby".

Panašų smulkmenų, leng-
vai pataisomų, galima būtų pa-
rankioti ir daugiau, kaip, saky-
sim, H. Michaux "Nakties" ver-
time žodį "mauroji" (tu mugis)
keistumėm "tu myki". Baugu tik,
kad savo trigrafišiais dar kartą
įrodysim, kaip nesam priauge
pasitikt tikrai brandų kūrybinį
darbą.

Užtat teatleidžia man skaity-
tojai, jei užbaigsiu savo pastabas
asmeniškai prisiminimu. Buvo tai
Rytprūsioose, traukiantis nuo
fronto, kai buvau pričiuptas raust
apakus. Susipažinau tose plynėse
su visnu belgu, karo belaisviu. Ir
taip vieną lietingą vakarą, gunk-
nojom arbatą jo pasiūrėj, rūkėm
kvapų, kaip reta, tabaką ir šne-
kėjom, žinoma, apie nuostabias
savo tėvynes. Ir tada beveik susi-
kirtom, nes jis ėmė man aiškinti,
kad, gindi, jūsų kalba, sena tai
seną, graži tai graži, bet skundi,
nežodinga, niekuomet nepašėgėn-
ti išskirti tų subtilių niuansų,
atšvaito atšvaitėlių, kuriuos taip
puikiai perteikianti prancūzų kal-
ba.

Dieve, kaip norėtusi dabar su-
sitikti tą mielą belgą ir tęsti nu-
trūkusį pokalbį!

Vietos liuanistikai jieskant

Kokios galimybės Ohio valstybiniame universitete

L. RASLAVICIUS

Ohio valstybinis (State) uni-
versitetas garsus ne tik savo fut-
bolo komanda, bet ir įvairiais pa-
siekimais mokslų ir menų srity-
se. Jis yra Columbus mieste.

Vykau į šį universitetą pasi-
informuoti apie sąlygas ir gali-
mybes lietuvių filologijos kated-
rai steigti, nes dr. R. Šilbajoris,
skatinamas savo šefo (slavų kal-
bų d-tto vedėjo), įtikino mane,
kad būtų naudinga ten apsilan-
kyti, norint, po Harvardo pri-
trenkiančių išpuolių, greičiau
grįžti į mums artimesnę realybę
ir tuo būdu susidaryti visuotinę
ir aiškesnę perspektyvą.

Aštuonių valandų vizitas uni-
versitetui buvo kupinas naujų į-
spūdžių, vertų paskaldinti su
"Draugo" kultūros priedo skai-
tytojais.

Slavų kalbų ir literatūrų de-
partamentui ir Rytų Europos stu-
dijų centrui vadovauja dr. Leon
Twarog. Su juo praleidau visas
8 valandas. Tai 3-čios ar 4-tos
kartos lenkų kilmės amerikietis
iš šiaurinės Pensilvanijos, Har-
vardo universitete įsigijęs slavis-
tikos daktarą, plačiai žinoma
svetimų kalbų mokymo propa-
guotojas, ypač rečiau moko-
mų kalbų (less commonly
thought languages). Pastarajai
grupei priklauso: arabų, kiniečių,

japonų, rusų, hindu, urdu, indo-
neziečių, portugalų, hansa, ir
swahili kalbos. Toliau būtų rytų
Europos kraštų, įskaitant ir
lietuvių, latvių ir t.t.

Visai neseniai jo vadovaujama
5 specialistų grupė — "Task
Force", pavadimu 2-ji organizaci-
ja: "Modern Languages Associ-
ation" ir "American Council
of Learned Societies" tyrinėjo šį
klausimą. Šių tyrinėjimų prane-
šimas jau atspausdintas ir jis
taikliai papildys "Prezidento ko-
misijos svetimoms kalboms ir tarp-
tautinėms studijoms" 1979 m.
lapkričio mėn. paskelbtą gerą
studiją, kurioje tačiau nepakan-
kamai dėmesio atkreipta į rečiau
mokomas kalbas, bet kuriomis
kalba apie 80 proc. žemės rutu-
lio gyventojų. Taigi, šis kalbų
mokymų besisiekiantis mokslo vy-
ras labai nori įvesti lietuvių kal-
bos ir literatūros dėstyją savo
departamente. Dr. R. Šilbajoris

turi labai gerą vardą tiek savo
departamente, tiek dekanato aky-
se. Slavistikos departamente dir-
ba ir prof. David F. Robinson,
lingvistas, pramokęs lietuviškai,
buvęs prof. Salio ir prof. Senno
studentas, turįs pastovius ryšius
su prof. Schmalstieg, A. Klimu,
J. Rėklaitiene ir kitais mūsų ling-
vistikos bei literatūros.

Estų tautybės lingvistikos pro-
fesorė Ilse Lehistė, pasiekusi tarp-
tautinio garso, ingi priklauso Ry-
tų Europos studijų programai.

Dr. Dieter Haenicke (Vokietij-
joj gimęs), humanitarinių moks-
lų fakulteto dekanas, be rezervų
angažuoja mūsų katedros kūri-
mui ir žada savo užimamos vie-
tos svoriu paremti departamento
prašymą NATIONAL EN-
DOWMENT FUND FOR HU-
MANITIES (NEH) "challen-
ging" fondų pinigams gauti iš
šios federalinės institucijos.

Thomas J. Kolda, kuris tvarko

ir kūrė viešpataus kilni aistra.
Tu niekad nesutiksi lestrigonų,
kerštingo Poseidono ir kiklojų,
jei tavo dvasioj jų nėra, jei pats
neišviliosi jų iš nebūties.

Todėl prašyk, kad kelias būtų ilgas,
kad vasaros rytai tau būtų lemia
įplaukti į nematytus uostus,
kad jie džiaugsmingai sveikintų tave.
Svečiuokis finikičių mugėse
ir įsigyk jų prekių —
koralių, perlų, gintaro ir juodmedžio;
įvertink nuostabią kvapių aliejų įvairovę;
pirk tiek kvapių aliejų, kiek įstengsi;
lankyk šimtus Egipto miestų
ir mokykis iš jų, kurie pranoksta mus.

(Iš „Ateities“ išleisto Tomo Venclovos poezi-
jos vertimų antologijos „Balsai“).

Graikųkultas jūrų dievas Poseidonas. Skulptūra iš 5-tojo amš., prieš Kristų.

Iš naujosios graikų poezijos

KONSTANTINOS KAVAFIS

1863—1933

Poetas. Gimė ir mirė Aleksandrijoje (Egipte). Spausdino savo
negausius eilėraščius retai ir mažais tiražais. Dauguma jų
surinkta ir išleista po mirties (Polemata, 1963, ir kt.). Kūnyboje
vyrauja erotiniai ir ypač istoriosofiniai motyvai. Laisvos, neor-
namentuotos eilės pasižymi nepakartojama — skeptiška, skaus-
minga, išdidžia — intonacija; jos stipriai paveikė daugelio tautų
moderniąją poeziją.

ITAKĖ

Kada išplauksi praraston Itakėn,
prašyk dievus, kad kelias būtų ilgas,
klaidus ir pilnas paslapčių.
Nepaisyk lestrigonų nei kiklojų,
nepaisyk Poseidono rūstio.
Jie niekad neužklups tavęs, jei skaistosi
bus tavo mintys, jeigu sieloj

Ir visada mąstyk apie Itakę.
Ji — tavo tikslas, kur bebūtum.
Bet įvykių neskubink.
Tegul kelionė trunka daugel metų;
atplauk į tėviškę visai pasenęs,
įgijęs išminties ir patyrimo,
nes ji neduos tau jokio turto.

Itakė dovanuoja tau kelionę.
Jei jos nebūtų, nevertėtų plaukti,
bet šiaip Itakė — nežymi sala.

Nors ji skurdi, ji neapgaus.
Kada įgysi išminties ir patyrimo,
tikrai suprasi, kas gi tos Itakės.

KARALIAI IŠ ALEKSANDRIJOS

Visi aleksandriečiai susirinko
pasiziūrėti Kleopatros atžalų —
jaunučio Cezario, jo brolių Aleksandro
ir Ptolemėjo; šiandien juos įvesdins
į Stadiumą, ten apvainikuos
ir deramu būdu paskelbs monarchais.
Po to įvyks kariuomenės paradas.

Armėnijos, ir Medijos, ir Partų
karalium virto Aleksandras.
Kilikijos, Finikijos ir Sirijos
karalium virto Ptolemėjus.
O Cezarionas, visų svarbiausias,
stovėjo rausvo šilko apdarais,
su hiacintų puokšte ant krūtinės,
su juosta, išdabinta ametistais ir safyrais,
ir jo baltų kurpaičių raiščiai
blizgėjo, pašviesti rausvų didžiulių perlų.
Jis buvo sloggingesnis, nei maži broliukai —
apgarsintas Karalium tarp Karalių.

Aleksandriečiai, žinoma, suprato,
jog visa tai — teatras.

Bet tą poetišką ir šiltą dieną
pasaulį gaubė švytinti žydrinė,
bet miesto Stadiumas buvo
neabejotinai stilingas,
dvariškių rūbai vėrė akį.
o Cezarionas žavėjo grakštumu
(kaip dera Kleopatros kūdikiui, Lagidui), —
todėl miestiečiai bėgo jo žiūrėti
ir aukštino jo vardą (egiptietišškai
ir graikiškai, o kai kurie hebraiškai),
pralinksmini nepaprasto spektaklio,
nors ir žinojo, kas tai per karaliai,
kokia tuštynė — jų vardai ir valdos.

MAZOSIOS AZIJOS MIESTELYJE

Naujienos apie Aktiumo mūšį
nelauktos, ką ir besakyti.
Bet sveikinimo keisti mes nelinkę.
Pakanka įrašyti naują vardą. Taigi
gale, kur sakoma: „Išgelbėjęs romėnus
nuo pragaistingojo Oktaviano,
tos didžio Cezario karikatūros“,
dabar padėsime: „Išgelbėjęs romėnus
nuo pragaistingojo Antonijaus“.

Šiaip visas tekstas tinka kuo puikiausiai.

„Laimėtojai, kurio galybės neužtemdys
nei vienas karvedys,
stebėtinam valstybės vairininkui,
kuriam mūs liaudis nuoširdžiai linkejo
įveikt Antonijų“, — čia, kaip sakytą,
mažutė pataisa, — „tikrajam Cezariui,
Jupiterio siųstam ir dovanotam,
kuris budriai mus saugo nuo grobių
ir gerbia mūsų papročius bei meną;
kiekvieno graiko numylėtam vadui,
poetinių eulogių šaltiniui,
kurio mes nesiliaujam šlovinę
kaip dera, graikiškai, proza ir eilėmis,
kaip dera, graikiškai, garsingąja kalba“, —
ir taip toliau, ir taip toliau. Puikiausias
tekstas.

mos 3 ar 4 katedroms steigti.
„Challenging“ fondų formos pa-
šalpa sudaro 25 proc. katedrai
veikti reikalingos sumos, o liku-
sius 75 proc. turi parūpinti pa-
tys steigėjai. Būtų beveik neįma-
noma, arba labai sunku rasti ki-
tą universitetą, kuris sutiktų pra-
šyti iš NEH paramos liuanisti-
kai, nes paprastai universitetai
prašo paramos daug „svarbes-
niems“ projektams, negu liua-
nistika, žiūrėdami iš savo
universitetinės administracijos
taško.

Skaityjimo supaprastinimui imkime katedros vertės kainą
\$800,000.00.

	NEH	Lietuviai
1-mieji metai	\$100,000.00	\$100,000.00
2-ji	—	200,000.00
3-ji	100,000.00	100,000.00
4-ji	—	200,000.00
Iš viso	\$200,000.00	\$600,000.00
Iš Development fondo	—	(100,000.00)
Lietuviams tektų surinkti		\$500,000.00

Šv. Jono apreiškimas ir mes

Pokalbis su kun. V. Bagdanavičium Šv. Rašto seminaro proga

Šv. Rašto seminaras Chicagoje vyks kovo 14 — 16 dienomis Jaunimo centre. Kun. V. Bagdanavičius jame skaitys dvi paskaitas, pirmoji „Šv. Jono apreiškimas“. Šv. Rašto seminaro vadovybės prašyti, kreipiausi į kun. Vyt. Bagdanavičių su keliais klausimais.

— Kunige, esame jums dėkingi, kad sutikote praturtinti seminaro dalyvių savo giliomis, išmintybiškomis ir kartais ypaciomis mintimis.

— Aš truputį išsiganau, kai Šv. Rašto seminare buvau pakviestas kalbėti apie Šv. Jono apreiškimą. Mat, prieš trisdešimt metų esu parašęs knygą apie „Šv. Jono apreiškimą“. Man dabar reikėtų grįžti prie jos skaitymo. Tai mane gerokai gąsdina. Nuo to laiko, kai aš tą apreiškimą studijavau, praėjo daug laiko. Per tą laikotarpį daug skaičiau ir studijavau. Ir aš būčiau jau ar mano pažiuos nebus per daug pasikeitusios. Per šį laikotarpį Šv. Rašto studijos pasidėmados dalyku. Daug visko prarasta ir daug ko išaiškinta, ar bent iškelta abejonių dėl ankstesnių aiškinimų. Ne su visais tais aiškinimais ar bent jų dvasia, aš galu sutikti. Bet, iš kitos pusės, nesu formalus Šv. Rašto studijų specialistas, kad išstengčiau rimtai tom pažiuom prieštintis. Taigi, Jūs matote mano būklavimų pagrindus. Iš kitos taškus pusės, nenorėčiau taip lengvai atsisakyti tos nuotaikos ir tų pažiūrų, kurias sudėjau į šią gana didelę knygą. Šiandien ne drįsčiau rašyti studijos apie „Šv. Jono apreiškimą“. Bet prieš trisdešimt metų buvau drąsesnis

— Kas, gerbiame kunige, jus tada paskatino tos temos nagrinėjimo imtis, domėtis evangelistu Jonu, jo įkvėptas mintis narpinti ir rašyti studiją?

— Kas mane paskatino tada rašyti tą studiją? — Trumpai sakant, tai buvo mano asmeniniai išgyvenimai. Tais laikais aš pasiryžau tapti marijonu. Tai buvo gana radikalus mano gyvenimo pasikeitimas. Tada taip gerai nesupratau, ką aš padariau, kaip suprantu dabar. Vienas redaktorius kartą paklausė, kas mane paskatino stoti pas marijonus. Tada pokalbis nukrypo į kitas temas, ir neturėjau galimybės jam į tai atsakyti. Iš tikrųjų ne nežinojau greitosiomis ką atsakyti. Vėliau, grįždamas prie šio klausimo, bandžiau pats sau rasti atsakymą. Mat, savo prigimtini esu gana užduras ar bent nelengvai santykiavantis su kitais žmonėmis. Bet aš kažkaip gvyai jaučiau santykiavimo reikala; santykiavimo ne tik su sau artimais, bet ir su visais žmonėmis. Krikščionybė man neatrodė vienišumas. Ir galima sakyti, kad šis uždavinys buvo pats reikšmingas. Jo imdamasis, aš ryžausi įsijungti gana tampa ir žmonių būri, kurių aš nepažinojau. Ir nereikia sakyti, kad tai ne lengvai man atsėjo.

Tai neturi tiesioginio ryšio su „Šv. Jono apreiškimo“ studijomis. Bet turi netiesioginį ryšį. Įstojęs į marijonus ir turėdamas pareigą atlikti vad. noviciatą, t. y. labiau uždaro gyvenimo vienerius metus, ėmiausi „Šv. Jono apreiškimo“ studijos.

— Bet kodėl šios paskutinės Naujojo Testamento knygos?

— Tam buvo savita priežastis. Ši knyga savo klaukumais ir kontrastais buvo gvyas simbolis mano ką tik išgyventų kontrastų.

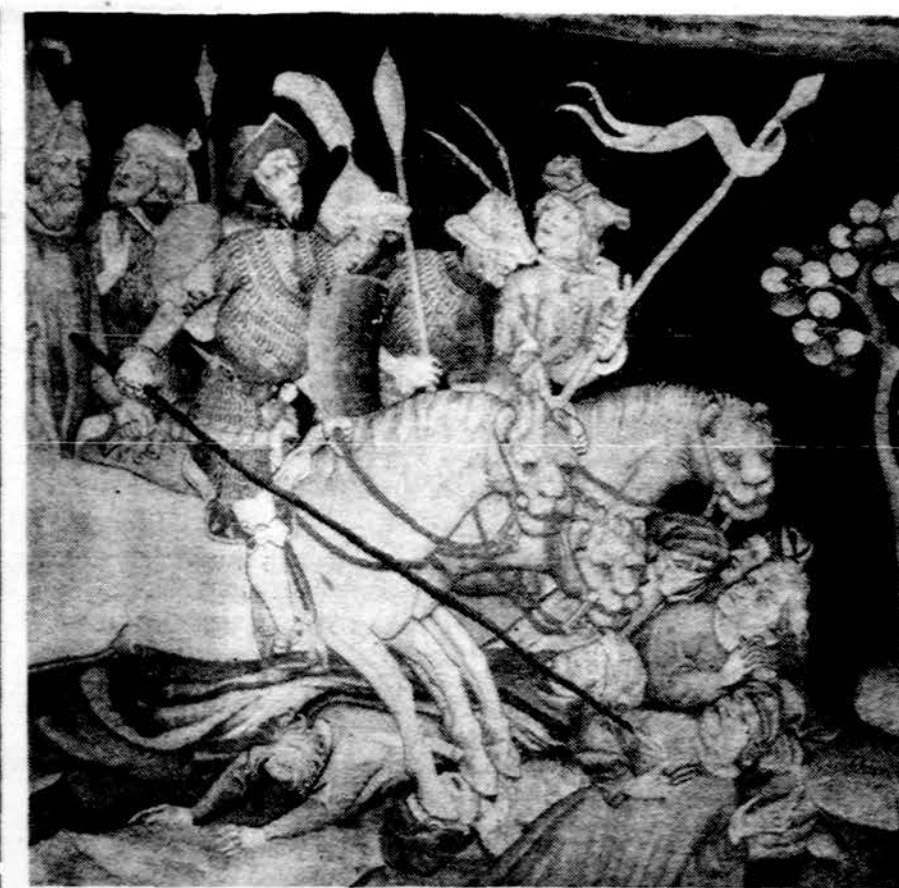
Aš, kaip ir daugelis iš mūsų, užaugęs kartu su Nepriklausomąja Lietuva, buvau tikras jos vaikas. Jos praradimas buvo žymia daly mi ir mano gyvenimo praradimas. Rusų bolševikų okupacija, pirmieji išvežimai, vokiečių „išlaisvinimas“, žydų žudymai, sovietų belaisvių išžudymai maru, komunistų grįžimo grėsmė, pabėgimas Vokietijoje, nerodas savyje jokios vilties, karo pa baiga, poros metų atvangos laikotarpis Vokietijoje, masiškas mūsų visuomenės susidomėjimas religija, pagaliau emigracija Amerikon ir kituosna kraštuose, skaudi daugelio mano artimųjų pradžia Amerikoje ir t. t. visa tai ar nėra savotiška apokalipsė?

Gyvenant šitokiame nuotaikose, kaip tik atrodė nuoseklu įėj koti atsakymo tuose nuolat pasikartojančiuose nelaimių simboliuose, kurie yra vaizduojami „Šv. Jono apreiškimo“ knygoje. Galbūt yra teisūs tie mano draugai, kurie sako, kad ši mano knyga nėra tikslia prasme Šv. Rašto studija. Ji neatstoja aibę klausimų, kurie šiandien kyla ryšium su šia paskutine Naujojo Testamento knyga. Šiandien nedaug yra autorių, kurie sutiktų, kad ši knyga yra apaštalo Jono kūrinys. Babiloniškų, graikiškų ir romėniškų kultūrinių idėjų mišinys kelia sunkiai išsprendžiamus klausimus. Tada, kai aš savo knygą rašiau, tie klausimai man nebuvo tokie ryškūs, kokie jie man yra šiandien.

— Ar jūs nemanot, kunige.

— Kad, prabėgus 20-čiai metų, nuo kalbamos jūsų knygos gimimo, praėjus jūsų maištaujančioms nuotaikoms, žengiant per brandžias, kiek jau rudeniskas dienas, anomis valandomis prašytos mintys ir galvojimai šiandien bus kiek pasikeitę?

— Taigi, kaip jūs sakot, kyla klausimas, ar ši mano knyga šiandien yra gera, ar ji yra pasenusi. Norėdamas atsakyti į šį klausimą, ją gerokai pavarčiau. Aš ją skaitinėju, kaip visai ne mano, o kito asmens knygą. Daugelis galvojimų iš šios knygos man kilo, kaip visai ne mano mintys. Ir tai nenuostabu, nes nuo to laiko, kada tomis mintimis gyvenau, yra praėję trisdešimt metų. Tačiau, nepaisant to, aš šia knygą, dabar skaitoma, nepasipiktinau. Ji man atrodė ne vienu atveju sveika. Dar daugiau, ji man atrodė, kaip šio šimtmečio žmogaus dvasinių išgyvenimų knyga. Ji man pasirodė tarsi koks Tomo Kempiečio „Kristaus sekimas“, tik be kai kurių šešiolikto šimtmečio pertempių. O iš kitos pusės, ji yra dvidešimto šimtmečio krikščioniškos dvasingumo knyga, būdinga šio šimtmečio silpnėms ir pranašumais. Ir toliau, ji yra lietuviško krikščioniškumo išraiška. Ji yra parašyta žmogaus, kuriam nebuvo nieko svetima, kas lietuviška. Gal kas nors vėliau ras joje lietuviškų naivumų, tačiau dabar mums tie naivumai dar yra labai rimtai galiojantys. Tokios lietuviškos apraiškos, kaip Milašius, Čiurlionis, Eretas, Skvirec-

Apokalipsės raiteliai keturiolikto šimtmečio prancūzų goblene

kas. Girmius ir kiti įsijungia į šią epopėją.

Norint atsverti priekaištą, kad ši knyga nėra tikslia prasme biblinė studija, reikia išskirti, kad ji yra ne maža dalimi filosofinė, ypač istorijos filosofijos prasme. „Šv. Jono apreiškimą“ negalima atjungti nei nuo krikščioniškos istorijos, nei nuo istorijos filosofijos ar jos teologijos. Visas žmonių gyvenimas kažkuria kryptimi rieda, ir ši knyga ne tik patį kryptį, bet ir kelio fazę žymi laimės išpušingai. Šis aiškinimo kelias turi ir daugiausia pavojų. Kas nori įvairius Apreiškimo simbolius pritaikyti atskiems istoriniams asmenims, praėjus kuriam laikui, turi savo pritaikymus pakeisti, nes atsiranda naujų antikristų ir naujų tikėjimo liudytojų.

— Klausant jūsų pasisakymų, atrodo, kad seminaro vadovai

pasielgė prasmingai, jus pakviestam kalbėti šia tema, kurią jūs savo tikslu filosofiniu priėjimu vėl iš naujo atkūrsit ir pritaikysit mūsų dienoms.

— Aplamai yra gerai, kad šių metų Šv. Rašto seminaras įtraukė „Šv. Jono apreiškimą“ į savo studijas. Šioje knygoje keliami klausimai nėra pasenę nė šiandien. Jie yra universaliai žmogaus gyvenimo klausimai. Kaip daugelis žmogaus klausimų jie nėra lengvai atsakomi taip paprastai, kaip „plius ir minus“, bet rimtam tikinčiam žmogui jų studijavimas teikia paguodas.

Antrosios kun. Vyt. Bagdanavičiaus paskaitos (kovo 16 d.) tema yra: „Kristaus prisikėlimas Šv. Rašte“.

Danutė Augienė

Nauja pajėga mūsų pianistų tarpe

Į Floridos Palm Beach apylinkių šiais metais suruoštą Lietuvos Bendruomenės skryiaus Vario šešioliktosios minėjimą labiausiai patraukė iš Chicago atsiųstas smalsumas paklausti dar negirdėtos lietuviškos pianistės. Minėjimo programai atlikti buvo pakviesta iš New Yorko, tenais fortepijono studijas tebesianti, buvusi klevelandietė Dalia Sakaitė. Dalia fortepijono pradėjo mokytis pas Birutę Nasvytę-Smetonienę. Vėliau mokėsi pas Andrių Kuprevičių Cleveland

Musical Settlement mokykloje ir joje baigė visą septynerių metų kursą. Po to, gavusi stipendiją už gerą pažangą, buvo išvykusi Vokietijon, kur gavo diplomą Hamburgo Staetliche Hochschule fuer Musik ir dar įsigijo Bachelor or Music laipsnį Cincinnati univ. Šiuo laiku tęsia studijas New Yorko, žinomojoje Manhattan School of Music.

Pianistė savo programą pradėjo Beethoveno Capriccio op. 126 ir keliais gerai parinktais lietuvių kompozitorių kūrinių. Čia atlik-

ta A. Kačanausko variacijos „Suntė mane motinėle“ tema, M.K. Čiurlionio nuotaikingas kūrinių „Lakštinga“ op. 19 ir du jo preludai. Toliau sekė savo kūryba mūsų publikai mažiausiai žinomo kompozitoriaus Vytauto Bacevičiaus techniniai įmantrūs ir įspūdingas variacijų pobūdžio „Suktinis“ iš suitos „Keturi šokiai“ Op. 39. Šis talentingas, savo laiku kraštutiniu modernistu apsišaukęs ir prieš lietuviškąją visuomenę savo naišiomis politinėmis pažiuromis susikompromitavęs menininkas yra palikęs apšiai dėmesio vertų kompozicijų. Šių dienų ausimis klausant, Bacevičiaus moderniosios kompozicijos jau niekie ne nestebina ir nepiktina. Jo „Suktinis“, pianistės nuotaikingai atliktas, padarė net ir gerokai konservatyviai nusiteikusiai vyresnio amžiaus publikai visiškai priimtina išpuđi. Programa baigta tradicinio stiliaus F. Liszt'o Waldesrauschen ir Chopin'o Valsu - Brillante bei Scherzo op. 39.

Dalia Sakaitė turi gražių pianistės duomenų. Apdovanota gera atmintimi ir muzikine koncentracija, ji sugeba savo švaria, jau net sunkokus dalykus be pastebimų pastangų įveikianti technika bei nuoseklia interpretacija patraukti klausytoją ir išlaikyti jo dėmesį. Ypač patraukliai jos rankose skambėjo meniškai atlikti Beethoveno ir lietuvių kompozitorių kūrinių.

Platesnės apimties programoje ir su geresniu instrumentu, atrodė, kad Dalia Sakaitė sugebėtų iš pirmąjį malonų išpuđi dar sustiprinti ir galėtų atsistoti greta Clevelande muzikines šaknis įleidusių mūsų profesionalaus lygio pianistų, ir jai galėtų atsiversti durys ne vien tik į lietuviškosios Chicago bei kitų mūsų ko-

Naujai JAV LB Kultūros tarybai veiklą pradėdant

Devintosios JAV LB Krašto valdybos nare buvo pakviesta ir patvirtinta Ingrida Bublienė iš Clevelando. Jai patikėtos Kultūros tarybos pirmininkės pareigos.

Pirmininkė sudarė Kultūros tarybą tokios sudėties: Viktoras Marušas — vicepirmininkas, Rita Balytė — sekretorė, Jurgis Malskis — reikalų vedėjas ir išdininkas, Nijolė Palubinskienė — dailės srčiai, dr. Jonas Cadzow — archyvam, dr. Augustinas Idzelis — ryšiams su mokslo įstaigomis ir mokslininkais, muz. Andrius Kuprevičius — muzikos srčiai, Algis Rukšenas — spaudos srčiai, Juozas Stempužis — radijo srčiai.

Kultūros taryba reiškia padėką buvusiai Kultūros tarybai su jos pirmininku Aleksandru Radžium už tvarkingą pareigų perdavimą ir už tolimesnės veiklos sugestijas, kurias bus stengiamasi realizuoti.

Kultūros taryba, suprasdama, kad jos veikla turėtų būti vienas iš pagrindinių šaltinių tautinai gyvybei išvijoje išlaikyti, globoti ir ugdyti, prašo ir tikisi moralinės bei medžiaginės paramos, siūlymų ir patarimų iš Krašto Apygardų ir Apylinkių valdybų, iš Lietuvių fondo, Radijo programų ir iš patriotinės spaudos.

Kultūros taryba įieškos konkrečių kelių ir priemonių sudaryti sąlygas naujom idėjom bei žmoniems planams realizuoti, kūrėjų pastangoms įvertinti ir kūrybos vaisiams skleisti.

lonijų scenas, bet ir į platesnius horizontus.

Algis Šimkus

Los Angeles dienraštis giria Jurašo spektaklį

Jurašo spektaklis „Savižudis“ Providence miesto „Trinity“ teatre paveikė ir tolimąją Kaliforniją. Dienraščio „Los Angeles Times“ vasario 17-os sekmdieniniame numeryje pasirodė platūs ir entuziastingas straipsnis apie šį pastatymą. Gana neįprasta, kad Kalifornijos dienraštis skelbtų išsamią recenziją apie kitame Amerikos pakraštyje — ir ne Broadwayje — pastatytą spektaklį, ir dar pirmame kultūrinio skryiaus „Calendar“ puslapyje. Straipsnio autorius, žinomas kritikas Dan Sullivan, buvo atskridęs iš Los Angeles į Providence ir tą dieną pakliuvo į moksleiviams skirtą spektaklį. „Tai buvo nuostabus vakaras teatre. Beje, mano atveju, nuostabus rytas, — pastebi kritikas. — Aš mačiau „Savižudį“ kartu su Providence gimnazijų jauniu... Kai matai šešiolikmetį pagautą ir sužavėtą, žinai, kad scenoje tikrai vyksta gyvenimas...“

Kritikas savo platų straipsnį pradeda tokiais žodžiais: „Jausmas kažkuo panašus į pojūtį, kad pats esi žiuorų stebimas, tik daug malonesnis yra įtarimas, jog matai šedevrą. Tą aš patyčiau per pirmas dešimt minučių, sėdėdamas Erdmano „Savižudžio“ Amerikos premjeroje Trinity teatre, o spektakliui baigiantis, mano įtarimas virto įsitikinimu. Parašytas Sovietiniam teatrui trečiame dešimtmetyje, bet Stalino cenzorų uždraustas, „Savižudis“ staiga išiteisino Trinity scenoje, kaip moderni pasaulinio teatro klasika. Pastatytas sovietinės valdžios malonę praradusio jauno režisieriaus Jono Jurašo spektaklis pertekia visas pjesės spalvas — juoką ir ašaras. Tai pati svarbiausia Amerikos teatrinio sezono premjera“.

(Beje, kitame Amerikos pakraštyje Bostono kritikas Kevin Kelly po premjeros rašė, kad „Savižudis“, matyt, bus pats svarbiausias sezono įvykis anot jo, „čia, ten ar bet kur kitur“).

„Los Angeles Times“ kritikas su užsidegimu analizuoja spektaklį ir pjęs: „Pirmiausia krinta į akis nuostabus Roberto Squil' scenovaizdis, atitinkantis Erdmano pjesės balansą, kur realus gyvenimas nuolat persipina su keistenybėmis. O keistenybės turi savo logiką. Tai realybė, išpūsta kaip balionas, kad pamatytum jos absurda, o gal ir jos trapumą“.

Nagrinėdamas veiksmo eigą ir aktorių vaidybą, kritikas at-

kreipia dėmesį į ekstazės momentus. „Reikšminga, kaip nuostabiai šitas farsas pakyla iki didingumo“ — sako jis. „Pavyzdžiui, aktorius Meader, kuris vaidina Rašytoją, Erdmano žodžius pakelia į tokį aukštį ir tolumą, jog ir mes pasijuntam sukrešti, pagauti iki ašarų. Esu girdėjęs apie tokį efektą rusų teatre“, sako Sullivanas, „apie tą sugebėjimą komizma išspausti iki spindesio, iki mistiškumo. Bet niekada nesitikėjau to pamatyti Amerikos teatre. Erdmano pjesė turi tą jaukinį sielą, kuri tebėra gvyva Rusijoje, ir Jurašo režisūra priverčia pasijusti jos daly mi“.

„Yra ir politinė pjesės pusė, greičiau jos centras“, pastebi kritikas. „Erdmanas buvo pavojingęsni rašytojas, nei jis pats manė... „Savižudis“ — tokia satyra, kuri gali supurti režimą ir išsviesti jį iš savo ratų. Kai atsiranda žmogus, kuris turi įžulmo pasakytį, ką kiekvienas galvoja, palengvėjimo atodūsis gali išsiveržti kaip uraganas. Ši pjesė — tai pagrindžio sąmojis, plačiai įteigiamas ir išaugęs iki efekto, kai ne tik Karalius tampa nuogas (t. y. sovietinė sistema), bet ir jo žmonės. „Marksizmas“, „Revoliucija“ — tai žodžiai, kurie jau niekam nepasaldina duonos. Kokios duonos? Kur yra laisvė“... — sako Dan Sullivan.

„Erdmanas išreiškia kartais gaudriai, per komiškus įvaizdžius, kartais tiesiogiai, kad ir Inteli-gento žodžiais: „Šiandien tik mirusieji gali pasakyti, ką gyvieji galvoja. Bet „Savižudis“ nėra traktatas. Trinity spektaklyje tai komedija apie tuos, kurie stengiasi išlikti, kurie mėgina neįkisti nagų į politiką. Režisierius Jonas Jurašas, kuris vadovavo Kauno Valstybiniam teatrui Lietuvoje, kol pats nesusikirto su sovietine valdžia, puikiai perdavė Erdmano pjesės balansą. Mes matome, kur charakteriai yra atsidūrę visuomenės spąstuose, kur juos pančioja žmogiška prigintis ir kur jie yra patys savi mi. Čia komedija ir tragedija kartu, ir abi pusės mus pasiekia“.

„Atėityje „Savižudis“ bus vaidinamas daugelyje scenų, bet nebe su tokiu aromatu, kaip šiame spektaklyje“, rašo kritikas. „Atstrasti scenoje iki šiol nežinotą klasiką yra beveik toks didelis teatro pasiekimas, kaip ir įvyko Providence teatre“, užbaigia savo recenziją Dan Sullivan. a. g.

Kiek išleidom knygų 1979 metais

Praėjusiais metais, rašytojo bibliografo Povilo Gaučio pranešimu, išvijoje išleista 69 knygos. Iš jų 36 brošiūros. Anglų kalba su lietuvišku turiniu išėjo 5 knygos. Beletristikos išleista 10 knygų, poezijos — 5 knygos. Jaunimui skirtų knygų išėjo 5. Literatūros istorijos — 1 knyga. Palyginti gausiau pasirodė vertimų — 7 knygos.

LAIKAS RENGTI

— Turu du bilietus į teatrą, — sako vyras.

— O, tai labai gerai. Aš pradėsiu tuojau pat rengtis, — džiūgiau žmona.

— Prašau rengtis. Bilietai rytdienai.

Giedrė Zumbakienė Amžina naktis (ofortas) Nuotr. A. Urbos B Lietuvos dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.